Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.59.2026
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie BPS/043-64-1712/26 Pana Senatora Jana Filipa Libickiego złożone na 64 posiedzeniu Senatu, w sprawie indywidualnej dotyczącej uprawnień do tzw. renty wdowiej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1243) wprowadziła nową zasadę zbiegu renty rodzinnej po zmarłym małżonku z własnym świadczeniem emerytalno-rentowym, określaną jako renta wdowia. Od 1 lipca 2025 r. jedno świadczenie wypłacane jest w całości, a drugie w wysokości 15%, natomiast od 1 stycznia 2027 r. będzie wypłacane w wysokości 25%. Z uprawnień tych mogą skorzystać osoby, które osiągnęły wiek emerytalny, pozostawały we wspólności małżeńskiej ze zmarłym małżonkiem do dnia jego śmierci, nabyły prawo do renty rodzinnej nie wcześniej niż 5 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego oraz nie zawarły ponownie małżeństwa. Łączna wysokość świadczeń wypłacanych w zbiegu jest ograniczona do trzykrotności najniższej emerytury.

Przepisy ustawy o rencie wdowiej zakładają, że prawo do pobierania dwóch świadczeń jednocześnie przysługuje pod warunkiem pozostawania w chwili śmierci małżonka we wspólności małżeńskiej. Oznacza to, że osobie rozwiedzionej, a także wdowie lub wdowcowi, którzy do dnia śmierci małżonka nie pozostawali z nim we wspólności małżeńskiej, nie przysługuje prawo do zbiegu obu świadczeń i ich wypłaty. Wynika to z założenia przyjętego przy wprowadzeniu instytucji renty wdowiej, której celem jest przede wszystkim złagodzenie skutków pogorszenia się dotychczasowej sytuacji majątkowej osoby uprawnionej wskutek śmierci małżonka, z którym pozostawała ona we wspólności małżeńskiej. W przypadku renty rodzinnej warunki nabycia prawa do świadczenia są odmienne. Małżonka rozwiedziona, a także wdowa, która w chwili śmierci męża nie pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, może nabyć prawo do renty rodzinnej, jeżeli spełnia pozostałe warunki wymagane przepisami prawa, a ponadto w chwili śmierci męża miała ustalone prawo do alimentów z jego strony na podstawie wyroku sądowego lub ugody sądowej.

Renta wdowia nie jest odrębnym świadczeniem, ale stanowi szczególną instytucję w systemie ubezpieczenia społecznego, tzn. wprowadza uprawnienie do pobierania dwóch świadczeń jednocześnie (w całości jednego i drugiego w części). Ze względu na inny charakter tego uprawnienia niż renta rodzinna, ustawodawca odmiennie określił warunki uzyskania prawa do pobierania tych dwóch świadczeń. Uprawnienie do łączenia dwóch świadczeń stanowi inną konstrukcję prawną niż samodzielne świadczenie, jakim jest renta rodzinna i z tego względu mogą podlegać one innym regułom w zakresie warunków nabywania uprawnień.

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Przyjęte rozwiązanie nie jest uzależnione od oceny faktycznych relacji pomiędzy małżonkami ani od tego, czy po ustaniu małżeństwa byli małżonkowie wspólnie zamieszkiwali lub prowadzili wspólne gospodarstwo domowe. Kryterium pozostawania we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci małżonka ma charakter formalnoprawny i zostało przez ustawodawcę przyjęte jako jedna z przesłanek warunkujących szczególne uprawnienie do pobierania dwóch świadczeń w zbiegu. Odmienna sytuacja osób pozostających w tej wspólności oraz osób, których małżeństwo zostało wcześniej rozwiązane przez rozwód, wynika zatem z odmiennego statusu prawnego tych osób, a nie z oceny ich sytuacji osobistej czy faktycznej.

W przedstawionej w oświadczeniu sprawie indywidualnej, w przypadku wystąpienia przez zainteresowaną z wnioskiem o ustalenie prawa do świadczenia tzw. renty wdowiej, w pierwszej kolejności należałoby dokonać oceny spełnienia wszystkich ustawowych przesłanek warunkujących nabycie tego prawa. Z przekazanych informacji wynika, że małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód. Samo ustalenie prawa do alimentów na rzecz byłego małżonka w wyroku rozwodowym, jak również późniejsze wspólne zamieszkiwanie, nie jest równoznaczne z pozostawaniem we wspólności małżeńskiej w rozumieniu przepisów. Okoliczności te nie mogą zatem same w sobie zastąpić ustawowej przesłanki pozostawania we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci małżonka. Dodatkowo w przedstawionym opisie nie określono wieku wdowy w chwili śmierci małżonka, jak również brak jest informacji o ewentualnym ponownym zamążpójściu.

Jednocześnie należy podkreślić, że ostateczna ocena prawa do świadczenia może zostać dokonana wyłącznie na podstawie całokształtu okoliczności konkretnej sprawy oraz przedłożonej dokumentacji. W związku z powyższym zasadne jest zwrócenie się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który dokonuje indywidualnej oceny spełnienia ustawowych warunków, wskazuje wymagane dokumenty oraz wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia. W przypadku wydania decyzji odmownej zainteresowanej przysługuje również prawo do postępowania odwoławczego.

Prawo do zbiegu świadczeń stanowi istotną formę wsparcia dla seniorów, rentę wdowią pobiera blisko miliona osób. Należy jednak pamiętać, że każde rozwiązanie systemowe ma i określone warunki i ograniczenia, wynikające zarówno z przyjętych celów społecznych, jak i możliwości finansowych państwa. Ustanowione warunki wynikają z konieczności skierowania renty wdowiej do osób najbardziej potrzebujących, które w sposób szczególnie dotkliwy odczuły finansowe skutki utraty współmałżonka. Jest to rozwiązanie kompromisowe, wynikające z potrzeby odpowiedzialnego wdrożenia nowej instytucji do systemu emerytalno-rentowego. Uwzględnia ono zarówno oczekiwania wnioskodawców projektu obywatelskiego, jak i możliwości finansowe Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz budżetu państwa, z którego jest on dotowany.

Nie oznacza to jednak, że obecne rozwiązania należy traktować jako ostateczne i niepodlegające zmianom. Ustawodawca przewidział bowiem mechanizm ich weryfikacji, który pozwoli ocenić funkcjonowanie renty wdowiej, zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 26 lipca 2024 r., Rada Ministrów w 2028 r. przeprowadzi weryfikację obowiązujących rozwiązań, z uwzględnieniem sytuacji społeczno-gospodarczej kraju oraz sytuacji osób uprawnionych. Przegląd będzie obejmował ocenę funkcjonowania przepisów, w tym ich wpływu na różne grupy wdów i wdowców, a także ocenę zasadności ewentualnych zmian w przepisach, w szczególności w zakresie wysokości świadczeń oraz kręgu osób

uprawnionych do korzystania z uprawnień do pobierania świadczeń w zbiegu w ramach tzw. renty wdowiej.

Wyniki tych analiz będą stanowić podstawę do oceny zasadności ewentualnych zmian, w tym w zakresie wysokości drugiego świadczenia, obowiązującego limitu oraz kręgu osób uprawnionych. Tym samym przyjęte obecnie rozwiązania należy postrzegać jako rozwiązanie, które będzie podlegało dalszej ocenie i weryfikacji w oparciu o sytuację społeczną i gospodarczą kraju oraz możliwości finansowe państwa. Należy bowiem pamiętać, że każda zmiana w systemie emerytalno-rentowym pociąga za sobą istotne skutki finansowe oraz oddziałuje na szeroką grupę świadczeniobiorców. W kontekście aktualnej i prognozowanej sytuacji Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ewentualne rozszerzenie katalogu osób uprawnionych oznaczałoby konieczność zwiększenia dotacji z budżetu państwa. W tym zakresie kluczowe znaczenie będzie miało stanowisko Ministra Finansów i Gospodarki, który na chwilę obecną ocenia aktualne rozwiązanie jako odpowiadają możliwościom budżetowym państwa.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/